

Antwoord ¹ van het visverkopersambacht van Mechelen, opgesteld door J.J. De Munck, op de vragenlijst bij het decreet van 30-9-1784.

door wie dese Gilde ofte Corporatie is ingestelt ende opgericht geworden.

Dat de Neiringe in Vische binnen dese stadt floissant was van voor het jaer 1238 kan bemerckt worden uyt het accord gemaect tussen Henricus Hertogh van Brabant ende Waltherus Berthout heere van Mechelen op 1 december 1238, te bevinden in *Diplom. Belg. Tom I pag. 311.*

Dogh door wie dit Ambacht ende Neiringe is ingestelt ofte opgerecht geworden blijft ons door syne oudtheydt onbekent, dan men bevind dat deze Stadt was verdeylt in verschijde ambachten van voor het jaar 1254 want in den act van oprechtinge van het Broederschap van den H. Bisschop Eligius binnen dese stadt, gedaen op den Feestdaghe van den H. Thomas Apostel 1254, staet desen artickel *si vero homines alicujus officii confrariam intraverint et pertesum (sic) eis fuerit regi a juratis et Decanis Fabrorum poterunt eligere in suis officiis duos juratos quibuz subsint*

Waer uyt oock blijktt dat de andere ambachten oock hunne Geswoornen hadden. Onder de archieven van desen ambachte berust eene ordonnantie geschreven op eene Rolle van Parkement, dog sonder aenwijsinge van tijdt, waer uyt de outheydt dier genoeghsaem resulteert, doch sonder daer uyt iets nopende den oorsprong van het ambacht te kunnen trecken.

wie privilegiën aen de selve heeft gegeven

Dit Ambacht is met Privilegien begunsticht geworden door joannes den II hertogh van Brabant, door Joannes Berthout heere van Mechelen, door Philippus, geseydt den Goeden Hertogh van Bourgondiën, door Carel geseydt den Stouten hertogh van Bourgondiën, door Kijser Carel den V door Albertus ende Isabella, ende door Maria Theresia, kijserinne ende koninginne; alle Heeren ende vrouwe van mechelen.

waer inne die privilegien bestaen

Joannes Hertogh van Brabant benefens joannes Berthout Heeren van Mechelen, verleenden den stapel van visch bij hunne opene brieven van Privilegie gegeven int jaer 1301 in St. Lucien daghe.

Philippus Hertogh van Bourgondien, gesegdt den goeden, verleende, bij advies van den Grooten Raede neffens hem wesende, aen de vischvercoopers van Mechelen, als wesende een van de Notabelste ambachten der selve stadt, verscheyde voorrechten bij sijne opene brieven van Privilegie gegeven tot Brugge den 12 april 1455.

Voor eerst stellende het gene sal moeten betaelt worden soo door de vrije als onvrije personen die in desen ambachte sullen willen komen.

Dat de oude ende actuele Geswoornen van desen ambachte sullen kiezen alle jaeren ofte ten gewoonelijcken tijde de Nieuwe Geswoornen.

Dat er sullen zijn vier Keurmeesters die alle visch en haring komende binnen Mechelen sullen visiteren ende keuren.

Dat twee van dese sullen gekosen worden door die van de weth ende de andere twee door de oude ende nieuwe Geswoornen van desen ambachte, ende sullen alle jaeren gekosen ende vernieuwt worden dan sullen oock van nieuws kunnen ingekosen worden.

Dat de keurders gekosen van wegens de Weth geen klachten over jemant van de Gesellen van den Ambachte sullen mogen doen aen die van de Weth, maer aen de Geswoornen van den ambachte, ten waere Geswoornen die niet behoorelijck straffen.

Dat de Geswoornen van dit ambacht, volgens hunnen oude coustumen, mogen geven ende confereren de bedieningen van eenen die de roede sal draegen op het werfve, het soutdraegen, het mandedraegen, het tellen, kuyschen en packen van haring en visch.

Dat de Geswoornen wijsen ende vonnissen hunne supposten over saecken door hun misdaen, het sij in boeten ofte bedevaerden, waer van de Gecondemneerde kunnen

¹ Mechelen, Stadsarchief, Varia nr. 753/1 en 3. De vragen werden in cursief weergegeven.

appeleren tot die van de Weth, (waer aen de Gedecreteerde Coustume deser stede oock conform is ende meermaals door verschijde vonnissen van schepenen deser stede, als door sijn Majesteyts Grooten Raede verleent altijd is geconfirmeert geworden).

Voorders behelst het selve Privilegie verscheyde artickelen te onderhouden in het oeffenen van desen ambachte.

Hij heeft oock vastgesteld bij Privilegie van de 29 december 1439 dat er sullen zijn in de magistraet ses schepenen uyt de ambachten, van de welcke dit ambacht van de vischvercoopers eene is.

Carel den Stouten Hertogh van Bourgondien Grave van Charolois bevestigde ende confirmeerde bij sijne opene Brieven van den 10 november 1456 alle het gene door sijne Vaeder den gemelden Hertogh Philippus aen desen ambachte was geconsenteert ende verleent geworden.

Kijser Carel den V accordeerde bij sijne opene Brieven van Privilegie van 6 mej 1519 aen dit ambacht als oock aen de andere vijf principale ambachten deser stadt dat de oude Dekens hunne nieuwe Kiesen ende dat de ontfangers door de dekens aengesteld jaerlijckx sullen Rekeninge doen voor de dekens, sonder het selve te moeten doen voor de gemeijnte van hun ambacht, confirmerende oock de ses schepenen in 't magistraet uyt de ses principale ambachten.

De Artshertoghen Albertus ende Isabella verleenden bij hunne opene Brieven van den 19 september 1616 dat alle onvrije persoonen begeerende ontfangen te worden in dit ambacht sullen betaelen de somme van 12 ponden grooten vlaems in plaetse van sesse bij de oude Privilegien geordonneert, ende dat alle vremde ende onvrije persoonen schuldich sullen zijn bij eenen vrijen meester te leren twee volle jaeren.

De Keyserinne ende Koninginne Maria Theresia heeft bij Decret gegeven in haeren Priveen Raede in Dato 3 september 1749 verclaert dat de Dekens van dit ambacht van de vischvercoopers, als oock die van de andere vijf Principaele Ambachten mogen intenteren ende vervolgen de procedure, hunne respectieve ambachten raeckende, sonder kennisse te geven ende te doen convoceren hunne supposten om daer inne te consenteren.

wat formalitijten men moet observeren om daer inne aenveert te worden, 't sij als Confreer, Sergeant, Deken, Alpheris, Hooftman, Overhooftman, etc...

Den gene genegen zijnde van te komen in dit ambacht; berijckt hebbende den ouderdom van 20 jaeren, presenteren sigh aen de Geswoornen (nu Dekens geseydt) die de selve wesende van goeden naem ende faem aanveerden om hunnen leertijdt te doen bij eenen Vrijen Meester.

Welcken gestelden lijdt voleijndt zijnde, volgens schriftelijke Declaratie van den Meester, wordt den leergast tot het Meesterschap aanveerd, ende voldaan hebbende het gene door hem ten dien opsichte moet worden betaelt, presenteert hij in handen van de Geswoornen, nu geseyde Dekens, den Eedt.

Dat hij goedt ende getrouw sal sijn den Prince van den lande.

Dat hij de Catholycke ende Roomsche Religie sal voorstaen.

Dat hij de stadt van Mechelen sal goedt ende getrouw sijn.

Dat hij het ambacht van den visschers sal getrouw sijn, des selfs schaede beletten ende haere profijt vervoorden.

Dat hij sijne Dekens, nu ende bij tijde wesende, sal gehoorsaem sijn.

wat rechten men moet betaelen voor de admissie in alle de voorgeschreven gevallen

Eenen vrijen vischvercoopers sone komende in dit ambacht betaelt aen het selve vier guldens acht stuyvers.

Den Sone van de Dochter van eenen vrijen meester, die genoemd wordt van den Spinrock, betaelt Twelf guldens aen sijn Majesteyt, acht guldens aen dese stadt van Mechelen, ende aen dit ambacht twelf guldens acht stuyvers.

Den Bastaerd sone van eenen vrijen Meester is gelijk aen den genen van Spinrock.

Ende eenen Vremden ofte onvreyen betaelt aen de Majesteyt 24 guldens, aen de stadt 24 guldens, ende aen het ambacht 28-8-0 waer inbegrepen is het teeckengeldt als

leergast, ende het Thoren geldt dat van ideren nieuwen meester betaelt wordt aen de metropolitane kercke van st. Rombouts.

wat voor jaerlijckse lasten men aldaer moet betaelen, ende voor wat objecten

Door die van dit ambacht worden geene jaerlijcksche lasten betaelt, dan alleenlijck dat de gene die op den Feestdag van den H. Apostel Andreas, Patroon van desen Ambachte, alsdan ter solemnele misse komen eenen stuiver offeren.

het import der capitaelen waer mede de selve gilde ofte corpus soude belast sijn

Dit ambacht is belast met dese volgende lijfrenten te weten: 56 gulden 's jaers à 8 par cent over een capitaal van 700 gulden wisselgeld aen den heere de Kegel Capellaen op het grootd Begijnhof alhier.

24 gulden 's jaers à 8 par cent over een capitaal van 450 gulden wisselgeld aan joanna de Coster.

31-10-'s jaers à 7 par cent over een capitaal van 450 gulden wisselgeld aen Philippina Josepha Smets, Geestelijke dochter in de Cluyse.

39 gulden 's jaers à 6-10 par cent over een capitaal van 600 gulden wisselgeld aen Barbara Coesaert, Religieuse in het Godtshuys ofte abdije van Roosenbergh bij waesmunster.

Item met eenige Klijne Chijnsen.

ofte en wat influentie ider corpus heeft in de toestemminge van de stad tot eenighen lasten ende andere publique affaires

Dit ambacht van de visch-vercoopers, als wesende een van de 17 ambachten intervenierend in den Breeden Raede deser stadt heeft influentie in de toestemminge van de stadt als'er questie is van eenige lasten.

Den Breeden raede door den welcken wordt toegestemt tot eenige lasten van dese stadt, ende sonder welckens toestemminge de stadt niet en kan belast worden, bestaet in het Magistraet als het eertste lidt ende in 17 Ambachten als het tweede lidt, representerende 't saemen het volcke.

Dit is van alle oude tijden geobserveert geworden want men siet in sekeren Brief geschreven op Parkement van den jaere 1298, bij den welcken dese stadt lichtede eene Rente van 375 ponden klijne ende swarte Tournoyesen van sekeren Souhier de le houte dat sulckx geschiede door de schepenen ende de gemeynthe, want het hoofd van den selven Brief luydt aldus:

Nous Echevin et toute li Comunite de la vile de Malines faisons a savoir a tous etc.

zijnde daeraen uythangende den ouden segel deser stadt in groenen wassche.

Het hoofd van de Brieven der Renten ten behoeve van dese stadt in laetere tijden gelicht thoont ons het selve, want de weth ende de gemeynthe daer inne uyt gedruickt staet in deser voegen.

Allen den ghenen die dese selven gethoont sullen worden Commoingemeesters, Schepenen, Dekens, Geswoiren, Thresoriers, Raid ende alle de gemeente van der stadt van Mechelen saluyt alsoo... .. so est dat wij bij gemijnen consente ende overdragen deser stadt... ..in kennisse der waerheydt soe hebben wij den grooten segele van der voornoemde stadt van Mechelen gedaen hangen aen dese letteren die gemaect waeren op den lesten dach Aprilis int jaer ons Heeren Duysent vijf hondert acht en sestich

Dit is oock aldus vastgesteld door Theobaldus Bisschop van Luyck, als heere van Mechelen bij sijne opene Brieven van den 18 meert 1304; seggende dat dese stadt sal hebben twee Commoinemeesters, eene volle Bancke van twelf schepenen, twee Dekens ende seven geswoornen van de Wollewercken, item vier Geswoornen van ider ambacht; ende voorts; dat de Geswoornen van ider ambacht de Communemeesters; dekens ende Geswoornen van de wollewercken sullen tegenwoordigh sijn met de schepenen in alle saecken ende profijte van de stadt, uytgenomen in de saecken raekende het gewijsde van schepenen, ten waere schepenen hun versochten tegenwoordigh te wesen. Dat desen raed sal de macht hebben van alle de wetthen van de stadt (die gemijnelijck *coren* genoemt worden) te stellen, ordonneren, vermeerderen, verminderen, verbeteren ende veranderen, geldt op te lichten ten behoeve van de stadt, het zij in accijsen, het zij in

renten te vercoopen, lijf renten te lichten; ende voorts te doen soo ende gelijk hun ten besten oorboor van de stadt sal goet duncken.

Alle het welck door Egidius Berthoudt Heere van Mechelen bij sijne opene Brieven van den 1 januarius 1308 is herkent ende bevestigt geworden.

Desen Raed wordt in de geseijde Diplomata genoemt *Commune Consilium Communitatis*, ende dat door hun wetthen ofte Coren zijn geweekt geweest, thoont ons den ouden Coren boeck, aldaer in ordonnantien uytgedrukt staende dese woorden: *in den gemeinen Raet*.

Insgelijckx ten opsichte van de Betaelingen der consenten ofte accorden gaen bij den Breeden Raede vind men op het jaer 1337 daer bij uytgedrukt dese woorden *met den gemijnen raede*.

Het hoofd van de brief, bij den welcken aen Christoffel van Berlaer ende Marie 's Keijser sijn wiiyf, wirde gejont ider een pont oude groote hun leven geduerende om de goede diensten die hij in de dierte van graenen hadde bewesen, luydt als volght:

"Allen dengenen die dese selven sullen sien oft horen lesen Comoegmeestren, scepen, Dekenen, Gesworene ende alle de ghemeynen Raid van de stadt van Mechelen".

Desen Brief was gemaect op den 1 sep. 1438. In het boven gemeldt diploma van Philippus hertogh van Bourgondien van 1439 leest men.

Les Commoingumaistres, Echevins, jurez conseil et toute la communauté de nostre ville de Mallines.

In de aenteekeninge van het vercoopen van de assijsen van deze stadt van den 9 october 1442 staen uytgedrukt dese woorden: *bi overdraghen van den ghemeynen Raide* in de aenteekeninge van het Consent ten selven jaere gedaen tot de Betaelinge aen den hertogh van Bourgondien, staet *Op ten XIIsten Dach van Merte anno XIVe XLIV voir paesschen doen wird onsen ghenadighen heer van den ghemeijnen Raid geconsenteert...*

Gelijk noch heden door het Magistraet in de acten van Presentatien aen den Souvrijn over de gedaene petitien wordt uytgedrukt de Resolutie ende consent daer inne gedraegen door hun ende door de Dekens der 17 ambachten met hun uytmaekende den Breeden Raede, seggende *ils ont resolu ensemble*. Want den Breeden Raede ten stadhuyse vergaeret ende worden aldaer voorgelesen de geheele Brieven der Petitien die door den Souvrijn worden gedaen, daer over gedelibereert geresolveert ende geaccordeert.

Het is somtijts oock geschiedt dat dese stadt door de groote schulden buyten crediet zijnde om geldt te kunnen lichten door het Magistraet in dese vergaedinge aen de Ambachten geldt te lichten gelijk door dit ambacht van de Visch vercoopers in verschijde tijden is geschiedt, als uyt hunne Rekeningen te sien is, ende noch hebben gedaen ten jaere 1747 ten tijde van den oorlogh, alsdan gelicht ende aen dese stadt geschoten hebbende 7000 guldens wisselgeld.

Dit Ambacht van de vischvercoopers als wesende een van de ses Groote ambachten uyt de gemelde 17, heeft niet alleen influentie in de toestemminge van de stadt tot eenige lasten, gelijk hiervoren is bewesen, maer oock in de andere publieke affaires, want uyt hun altijdt eenen is in het schependom.

Volgens het aloude gebruyck ende noch vastgesteld bij de gemelde Diplomata van den Bisschop Theobaldus van den 18 meer(t) 1304, van Egidius Berthoudt van den 1 januarius 1308 als oock bij het privilegie van Philippus den Goeden Hertogh van Bourgondien van den 29 december 1439, bij het welck tot schepenen worden gestelt ses uyt de Poorterije ende ses uyt de ambachten, gelijk oock is vastgesteld bij het privilegie van den Kijser Karel in Dato 6 mey 1519 oock bij de Coustume deser stede gedecreteert bij den selven kijser Karel den V in de maendt van Julio 1535.

Ingevolge van welke tegenwoordighlijck uyt den hoofde van dit ambacht schepenen is Her Jacobus Egidius Morissens, vrij vischvercoopers sone, suppost van desen ambachte.

Ende schoon in het gemeldt privilegie van den 29 December 1439 wordt vastgesteld dat er sulen zijn ses schepenen uyt de Poorterije ende ses uyt de ambachten, ende dat de stadts Rekeningen moet geschieden voor den Breeden Raede, die aldaer wordt genoemt *Grand Conseil*, soo was sulckx van al oude tijden int gebruyck, want men bevindt dat Matthias Pauwels ende Gerardus de Cobbere beijde als Geswoornen van desen ambachte

van de vischvercoopers ten jaere 1356 ter auditie van dese stadt rekeninge tegenwoordigh waeren, welcken Matthias Pauwels ten jaere 1347 schepenen was.

Den selven Matthias Pauwels was den 28 September 1363 als geswoornen van dit ambacht tegenwoordig ter auditie van de stadtsrekeninge.

Den geseyden Gerardus de Cobbere ende Petrus Waelpoyt waren als Geswoornen van desen ambachte tegenwoordigh ter auditie van dese stadts rekeninge ten jaere 1367.

Ende ten jaere 1399 den 14 augusti waeren als geswoornen van dese ambachte op de stadts Rekeninge tegenwoordig Michael Blancke ende Rumoldus Blancke.

Ten jaere 1407 bevindt men Rumoldus Blancke onder de schepenen van Mechelen. Soo dat het Diploma van Philippus van Bourgondien van 29 December 1439 moest aensien worden als eene confirmatie van het gene ten dien opsichte van outs in het gebruyck was als oock het gene van Kijser Carel den V. van den 6 mey 1519.

Dat oock uyt dese geseyde ses groote ambachten eenen moet wesen Thresorier deser stadt benefens eenen uyt de Poorterije is vastgesteld bij het reglement van den Koning Philippus den II van den jaere 1574, soo als tegenwoordighlijck is her Cornelius Josephus Poulet, vrij vischvercoopers sone ende oude Deken van desen ambachte.

Daer en boven uyt de gemelde 17 ambachten worden gekosen ses Gedeputeerde die als nu, ingevolge zijn majestijts Reglement van de jaere 1703 komen ter auditie van de stadts rekeningen in de plaetse van alle de Geswoornen van de 17 ambachten.

Uyt dese ses gedeputeerde worden gestelt vijf wijckmeesters die de volle toesicht ende directie hebben over dese stadts cazernen ende oock benefens den Fourier gelast zijn tot de repartitie ende Biletten van Logeringe, vastgesteld bij zijn majesteyts reglementen van 1699 ende 1703.

Welcke gedeputeerde ende wijckmeesters worden gekosen door de Dekens van de 17 ambachten in de vergaderinge van den Breeden Raede.

Zijnde tegenwoordighlijck uyt den hoofde van desen ambachte gedeputeerden ende wijckmeesters d'heer Josephus carolus Dancre, vrij vishvercooper ende dienende deken van den ambachte.

hoe als dan ieder corpus gerepresenteerd word om in de voorschreven belastinge sijn voys oft stemme te geven.

Dit ambacht van de vischvercoopers wordt in de gemelde vergaederinge van den Breeden Raede, (tot welcke vergaederinge geexcludeert zijn de gene geboren in de Landen alwaer die van Mechelen uyt de Bedieningen zijn gesloten) gerepresenteert ende heeft aldaer stemme door hunne dienende dekens, de welcke als dan in den naem van hun ambacht consenteren ofte rejecteren den voorstel die aldaer wordt gedaen.

Het selve is ten aensien van de andere ambachten van de geseyde 17. Dan gemerckt dat in de vergaederinge van den Breeden Raede moeten voorgedragen worden alle de saecken de stadt ofte de Gemeijnte raekende, ofte gelijk het Diploma van Theobaldus segt: *in omnibus negotiis et utilitatibus*, ende dat den voorstel is van groot belang, het zij in petitien, het zij in het vinden van nieuwe middelen, het zij tot het maecken van nieuwe wercken ofte andersints, soo ist dat de dekens somtijts aen het Magistraet, alvoren hunne voijse ofte stemme te geven, reces vraegen om aen hunne respective Kamers daer van kennisse te geven.

Als wanneer die Dekens die geweest zijn in de vergaederinge van den Breeden Raede hunne respective ambachts kamers doen vergaederen, ende aen de selve voorhouden het gene in den Breeden Raede is verhandelt geweest, waer op alsdan wordt gedelibereert ende de dienende Dekens geauthoriseert om in den voorstel te consenteren ofte om andere middelen te proponeren, gelijk meermaels tot wel zijn van het volck met goet succes is geschiedt.

Dat den staet van Mechelen bestaet, ende van outs is gepresenteert geweest door het Magistraet benefens de 17 ambachten siet men uyt verscheyde sendingen ofte deputatien gedaen tot den persoon van onse princen Heeren van Mechelen.

Ten jaere 1362 in de maendt Augusti wordt van wegens dese stadt eene deputatie gedaen naer Ghendt tot den Grave van Vlaenderen bestaende in eenige van de magistraet ende van alle de ambachten de geswoirne.

In de maendt september daer naer vertrocken naar Rupelmonde den Communemeester, eenige schepenen eenige van de wollewercken ende van elcken ambachte twee Geswoornen.

In de opvolgende maendt october vertrocken naar Ghendt den Communemeester eenige schepenen ende de geswoornen van alle ambachten, om aen den Grave van Vlaenderen te behandigen den Brief van den Peys die dese stadt met den Grave gemaect hadde.

Op het jaer 1433 in de maendt December bevindt men eene Deputatie gedaen naar Brugge tot den hertogh van Bourgondien, bestaen uyt eenige van het Magistraet met hunnen secretaris, ende 17 Geswoornen van de 17 ambachten.

Dan ten tijde van de Nederlandsche oorloghen bevindt men dat de Deputatien waeren in minder getal van persoonen uyt dese 17 ambachten die aldaer genoemd worden *Gedeputeerde van den Breeden Raede*.

Gelijck noch onlanghs te weten den 13 october 1784 eene Deputatie van wegens dese stadt is gedaen tot den Grave Belgiojoso, Minister aen het Gouvernement Generael der Nederlanden, bestaende in den heere Pansius, outsten Policeijmeester, bij absentie der Communemeesters, den heere de Beelen als Pensionaris, d'heeren Josephus van Kiel, Deken van het Brouwers ambacht, beijde Gedeputeerde van den Breeden Raede.

wie de gepreposeerde sijn van elk corpus

De actuele gepreposeerde ofte dienende dekens van desen Ambachte sijn d'heeren Martinus Josephus van Diepenbeeck, Franciscus Marcellis, Josephus-Carolus D' ancré ende joannes Franciscus Rijmenams.

door wie ende hoe sij worden aangestelt

De afgaende Dekens van desen Ambachte kiezen hunne nieuwe Dekens, welcken keus sij bij geschrifte overdraegen aen het magistraet die den selven laudeert, aggreert ende approbeert conform het boven gemeldt Privilegie van den hertogh Philippus van Bourgondien van den 12 april 1455 ende andermael geconfirmeert door het privilegie van Kijser Karel den V van 6 mey 1519.

aen wie ende op wat tijdt men rekeninge doet van des selfs administratie

Den Deken Administrateur doet jaerelijckx rekeninge, bewijs ende Reliqua over sijne administratie aen de Dekens, oudermans ende regeerders van desen Ambachte ingevolge het boven gemelt Privilegie van 6 mej 1519.

Betrouwende hier mede voldaan te hebben aenden inhouden van het Decret van sijne majesteijt den Kijser ende Koning van den 30 september laest leden hebben d'eere van te sijn...